

Ὁ σειτευτὴς Κάσσιος Ἀχιλλεύς στὴν ἐπιγραφή
SEG 35 (1985) 770 ἀπὸ τὴν Τόπειρο τῆς Θράκης

Π. Μ. ΝΙΓΔΕΛΗΣ

doi: [10.12681/tekmeria.208](https://doi.org/10.12681/tekmeria.208)

To cite this article:

ΝΙΓΔΕΛΗΣ Π. Μ. (2000). Ὁ σειτευτὴς Κάσσιος Ἀχιλλεύς στὴν ἐπιγραφή SEG 35 (1985) 770 ἀπὸ τὴν Τόπειρο τῆς Θράκης. *Tekmeria*, 5, 151–154. <https://doi.org/10.12681/tekmeria.208>

Π. Μ. ΝΙΓΔΕΛΗΣ

Ο ΣΕΙΤΕΥΤΗΣ ΚΑΣΣΙΟΣ ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΗ
SEG 35 (1985) 770 ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΠΕΙΡΟ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Στό τριακοστό τρίτο τόμο του Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου δημοσιεύθηκε χω-
ρίς σχόλια καὶ χρονολόγηση μία ἐπιτύμβια στήλη πού βρέθηκε στό χωριό Παρά-
δεισος (νομοῦ Καβάλας), ὅπου τοποθετεῖται ἡ ἀρχαία Τόπειρος¹. Τό κείμενο
τῆς ἐπιγραφῆς² ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐπιτύμβια στήλη μέ ἀετωματική ἐπίστεψη ἀπό ὑπόλευκο χονδρόκοκκο μάραρο.
Φυλάσσεται στό ἀρχαιολογικό Μουσεῖο Καβάλας μέ ἀρ. εὐρετηρίου Λ 1181. Διαστάσεις
: ὕψος 0,65 μ. · πλάτος 0,37 μ. · πάχος 0,065 μ. Ὑψος γραμμάτων : 0,027 μ. (τελευταῖος
στίχος 0,002 μ.) · διάστιχα 005 μ. Εἰκ. ἀρ. 4.

3ος αἰ. μ.Χ. (μᾶλλον
μετά τό 212 μ.Χ.)³

*Ἀὐρ(ηλία) Καλλιόπη ἰδίω
συμβίω Κασσίω Ἀχιλ-
λεῖ σειτευτῆ Νεικαεῖ
4 τὸ μνημεῖον ἐποίει· ὄς
δ' ἂν ἕτερον πτόμα
ἐνθάδε θήσει, δώσει τῆ
πόλει vacat * αφ'*

Στ. 7 κλίση ΑΔ καὶ SEG. Συμπληήματα. Στ. 4 ΝΕ· στ. 6 ΗΣ, ΩΣ.

1. Βλ. Χ. Κουκούλη - Χρυσανθάκη, ΑΔ 33 (1978) [1985] Χρονικά Β 2, 293, ὅπου λέ-
γεται ὅτι τό εὑρημα προέρχεται ἀπὸ τὴν περιοχή στήν ὁποία τοποθετεῖται ἡ ρωμαϊκὴ πό-
λη Τόπειρος. Γιά τίς ἀρχαιότητες πού ἔχουν βρεθεῖ στό χωριό Παράδεισος καὶ τὴν ταύ-
τισή του μέ τὴν ἀρχαία Τόπειρο βλ. Λ. Πολυχρονίδου - Λουκοπούλου, "Τόπειρος πόλις
τῆς Θράκης: Προβλήματα ἱστορικῆς γεωγραφίας καὶ τοπογραφίας", *Byzantinische
Forschungen* 14 (1989) 597 - 599 καὶ τελευταία Α. Avramea, *Tabula Imperii Romani K 35, I:
Philippi*, Athènes 1993 58.- Εὐχαριστῶ τὴν ἔφορο τῆς ΙΗ' ΕΠΚΑ κ. Χ. Κουκούλη - Χρυσ-
σανθάκη γιά τὴν παραχώρηση τῆς φωτογραφίας καὶ τὴ συνάδελφο ἀν. καθ. κ. Χ. Βελη-
γιάννη - Τερζῆ γιά τίς χρήσιμες παρατηρήσεις τῆς.

2. Γιατί καὶ πῶς παρεισέφρησε στό κείμενο πού δημοσιεύθηκε στό ΑΔ ἡ λέξη κλίση
(στ. 7) δέν μοῦ εἶναι κατανοητό.

3. Τὴ χρονολόγηση αὐτὴ καὶ ὄχι λ.χ. μία πρωϊμότερη στά τέλη τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ. βάσει

Τό κείμενο (ώς είχε στην πρώτη έκδοση) επαναδημοσιεύθηκε τρία χρόνια αργότερα στο Supplementum Epigraphicum Graecum από τον Η. Pleket. Ο τελευταίος παρέθεσε τό ἐξῆς σχόλιο σχετικά μέ τήν καταγωγή καί τό ἐπάγγελμα τοῦ νεκροῦ : Aurelia 's husband is from Nikaia and a "grain - merchant". We happen to know that there was export of grain from Apamea to Perinthos ; similarly Nikaia may have exported grain to other Thracian cities ; the city was renowned for its trade ⁴. Τό σχόλιο αὐτό πού ἔχει προφανή σημασία γιά τήν οικονομική ἱστορία τῆς περιοχῆς εἶναι δύσκολο νά εὐσταθεῖ, ὅπως θά φανεῖ στή συνέχεια.

Τό ἐπαγγελματικό ὄνομα σιτευτής, ὅσο τουλάχιστον γνωρίζω, δέν σημαίνει ποτέ τόν σιτέμπορο. Ἡ σημασία τῆς λέξης (ἐκτροφέας) προκύπτει ἀπό ἕνα χωρίο τῶν Ἡθικῶν τοῦ Πλουτάρχου ὅπου λέγεται: ἀληθινοῦ δ' Ἐρωτος οὐδ' ὀτιοῦν τῆ γυναικωνίτιδι μέτεστιν, οὐδ' ἐρᾶν ὑμᾶς ἔγωγέ φημι τοὺς γυναιξί προσπεπονθότας ἢ παρθένους, ὥσπερ οὐδέ μυῖαι γάλακτος οὐδέ μέλιτται κηρίων ἐρῶσιν οὐδέ σιτευταί καί μάγειροι φίλα φρονοῦσι παίοντες ὑπὸ σκότῳ μύσχους καί ὄρνιθας ⁵. Τήν ἴδια σημασία ἐπιβεβαιώνει ἀνέκδοτο τοῦ Φιλόγελου ὅπου μαρτυρεῖται τό συνώνυμο σιευτάριος : Σχολαστικός ἀκούσας τινός ὅτι καλήν ὄρνιν ἔωλον σιευτήν ἐδείπνησε, προσελθὼν τῷ σιευταρίῳ· Ἐωλὸν μοι ὄρνιν θῦσον ⁶. Συνεπῶς ὁ νεκρός τῆς ἐπιγραφῆς ἀπό τήν Τόπειρο ἦταν ἐκτροφέας βοοειδῶν ἢ πουλερικῶν ⁷. Ἡ σχολιαζόμενη ἐδῶ ἐπιγραφή συνιστᾶ μάλιστα τήν πρώτη ἐπιγρα-

νεότερων τοπικῶν μελετῶν πού δείχνουν ὅτι τό ὄνομα Αὐρήλιος ἦταν ἐν χρήσει ἤδη ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Μ. Αὐρηλίου (βλ. σχετικά Th. Rizakis, "Anthroponymie et société, Les noms romains dans les provinces hellénophones de l' Empire" στό Πρακτικά τοῦ Συνεδρίου Th. Rizakis (ἐκδ.), *Roman Onomastics in the Greek East. Social and political Aspects* [Μελετήματα 21], Athens 1996 19 σημ. 28) ἐπιβάλλει ἡ γενική ἐντύπωση τῆς γραφῆς (τετράγωνα γράμματα), τό σχῆμα χαρακτηριστικῶν γραμμάτων, ὅπως λ.χ. τοῦ ἔψιλον καί τοῦ σίγμα καί τά συμπίληματα.

4. *SEG* 35 (1985) 770, ὅπου ἐκ παραδρομῆς ἡ ἐπιγραφή εὐρετηριάζεται μεταξύ τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Μακεδονίας (γιά τήν ἐνταξη τῆς Τοπείρου στή Θράκη βλ. τή βιβλιογραφία στή σημ. 1). Ὁ Pleket ἀναρωτιέται δικαιολογημένα γιά τή σημασία τῆς λέξης κλίση πού, ὅπως δείχνει ἡ φωτογραφία, θά πρέπει νά ὀβελιστεῖ.

5. Πλουτάρχου, *Ἡθικά* (*Ἐρωτικός*) 750 C στό ὁποῖο παραπέμπει καί τό *LSJ*⁹. Στό πρόσφατο (1996) συμπλήρωμα τοῦ *LSJ* δέν ἀναφέρεται ἡ ἐπιγραφή τῆς Τοπείρου, μολοντί ἀποτελεῖ τήν πρώτη ἐπιγραφική μαρτυρία τῆς λέξης *σιευτής*.

6. *Φιλόγελως* (ἐκδ. Α. Thierfelder) 59, πρβλ. Β. Baldwin, *The Philogelos or Laughter Lover*, Amsterdam 1983, 120.

7. Κατά τόν J. H. Kent, *Corinth VIII, Part III. The Inscriptions* 1926 - 1950, Princeton N. Jersey 1966, ἀρ. 542 (σχόλια) ὁ σιευτάριος εἶναι αὐτός πού παχαίνει ζῶα ἢ πουλερικά γιά κατανάλωση, ἔχει δηλ. ἕνα ἐνδιάμεσο ρόλο μεταξύ τοῦ ἀναπααραγωγοῦ καί τοῦ κρεο-

φική μαρτυρία τῆς λέξης *σιτευτής*, ἐνῶ ἕως σήμερα ἐπιγραφικά τεκμηριωμένη ἦταν ἡ συνώνυμή της *σιτευτάριος*, πού παραδίδεται σέ χριστιανική ἐπιτύμβια στήλη (τοῦ 5 ου αἰ. μ.Χ.) ἀπό τήν Κόρινθο ⁸.

Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ὀνομαστικοῦ τά ὀνόματα Ἄχιλλεύς καί Καλλιόπη πού φέρουν τά (ἄγνωστα ἀπό ἄλλου) πρόσωπα τῆς ἐπιγραφῆς παραδίδονται σέ ἰκανό ἀριθμό ἐπιγραφῶν διαφόρων περιοχῶν τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ⁹, ἐνῶ μεγάλη διάδοση γνωρίζει ἐπίσης τό ρωμαϊκό ὄνομα γένους Κάσσιος πού τό συναντοῦμε συχνά λ.χ. σέ ἐπιγραφές πόλεων καί περιοχῶν τῆς γειτονικῆς ἐπαρχείας τῆς Μακεδονίας ¹⁰.

Παντελής Μ. Νίγδελης

Α.Π.Θ.

Τμήμα Ἱστορίας καί Ἀρχαιολογίας

πώλη (an intermediary between the breeder and the butcher). Ἡ ἔρμηνεία αὐτή δέν ὑποστηρίζεται πάντως ἀπό τό χωρίο τοῦ Φιλόγελου ὅπου ὁ ἴδιος ὁ σιτευτάριος πούλᾶ τά πουλερικά του. Ζητούμενο εἶναι ἀκόμη γιά τίνος τόν λογαριασμό ἐργάζεται κάθε φορά ὁ *σιτευτής / σιτευτάριος*. Οἱ Robert, Bull. épigr. 1967, 253 ἀποδίδουν τόν ἴδιο ὄρο ἀπλῶς ὡς engraisseur de volaille.

8. J. H. Kent, ὁ. π., ἀρ. 542 (+ *Κοιμητήριον Παύλου σιευταρίου + Ἀνίας Παύλου σιευταρίου υἱὸς ἐπέγραψεν* αὐτὰ · πρβλ. L. Robert, "Inscriptions de l' antiquité et du Bas Empire à Corinthe. Compte rendu de Corinth VIII 3", *REG* 1966 763). Στήν ἐπίσης ἐπιτύμβια χριστιανική ἐπιγραφή J. H. Kent, ὁ. π. ἀρ. 559 ἀναφέρεται κάποιος Παῦλος σιτιστάριος (+ *Κοιμητήρια διαφέροντα Παύλου σιτισταρίου ἐπέκλην μ[α]χροχεί[ρου]*). Τόσο ἡ λέξη *σιτευτής* ὅσο καί ἡ λέξη *σιευτάρης* παραδίδονται στό *Corpus* τῶν λατινικῶν γλωσσῶν βλ. G. Coetz, *Corpus Glossarium Latinorum*, Leipzig 1888 κέξ. II 15 (altor *σιευτάρης*, τροφεύς), II 432 (*σιτευτής* factor· *σιτευτής* βοῶν saginator).

9. Γιά ἐπιγραφικές μαρτυρίες τοῦ ὀνόματος Ἄχιλλεύς βλ. λ.χ. *LGPNI* (Κρήτη, Κυρηναική, Κάλυμνος, Κῶς, Πάρος, Σάμος, Θήρα) καί *LGPNI* (Ἀθήνα). Τό ὄνομα Καλλιόπη μαρτυρεῖται λ.χ. σέ ἐπιγραφές τῆς Κρήτης, τῆς Πάρου, τῆς Τήνου, τῆς Σαλαμίνας, τῆς Κύπρου (βλ. *LGPNI*) καί τῆς Ἀθήνας (βλ. *LGPNI*).

10. Τό ὄνομα Κάσσιος ἀπαντᾶ λ.χ. σέ ἐπιγραφές (αὐτοκρατορικῆς ἐποχῆς) τῆς Ἄνω Μακεδονίας (βλ. *IG X 2 2 Indices* καί *EAM Indices*), τῆς Θεσσαλονίκης (βλ. *IG X 2, 1 Indices*) καί τῆς Βέροιας (*EKMI Indices*).

DER ΣΕΙΤΕΥΤΗΣ ΚΑΣΣΙΟΣ ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΙΝ ΔΕΡ ΙΝΣΚΡΙΦΤ
SEG 35 (1985) 770 AUS TOPEIROS IN THRAKIEN

Im *SEG 35 (1985) 770* ist eine Grabinschrift des 3. Jhdts. n. Chr. veröffentlicht, die von einer gewissen Aurelia Kalliope auf dem Grabmal ihres Gatten Cassius Achilleus errichtet wurde. Über den Toten wird gesagt, dass er σειτευτής gewesen sei und aus Nikaia stammte. Entgegen der Auffassung des Herausgebers ("Aurelia's husband is from Nikaia and a "grain merchant". We happen to know that there was export of grain from Apamea to Perinthos; Similary Nikaia may have exported grain to other Thracian cities; the city was renowned for its trade") wird aufgrund der Stellen Plutarch, *Moralia* 750c (Amatorius) und Philogelos, 59 gezeigt, dass die Berufsbezeichnung σειτευτής nicht Getreidehändler, sondern Rinder - und Geflügelzüchter bedeutet. Die hier kommentierte Inschrift liefert sogar das erste epigraphische Zeugnis des terminus σειτευτής, während bisher nur sein Synonym σιευτάριος inschriftlich bezeugt war (auf der Grabstele eines Christen in Korinth, J. H. Kent, *Corinth VIII, Part III. The Inscriptions* 1926-1950, Princeton-N. Jersey 1996, Nr. 542, 5 Jhd. n. Chr.).

Π. Μ. Νίγδελης, Είχ. 4